

**Varhaiskasvatuksen tuen
lainsäädännön toteutuminen
2023**
Kyselyraportti

Minttu Ilveskivi, Vesa Ilves ja Ida Leino
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
2024

22.11.2024

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki varhaiskasvatuksessa	3
2.1	Varhaiskasvatustilain päivitys lapsen tuen osalta	3
2.2	Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki varhaiskasvatuksessa 1.8.2022 alkaen	4
2.2.1	Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki	4
2.2.2	Tuen muodot	4
2.2.3	Lapsen tukipalvelut.....	5
2.2.4	Päätös annettavasta tuesta	5
2.2.5	Tuen tarvetta on arvioitava	5
2.2.6	Tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.....	6
3	Varhaiskasvatuksen tuen toteutumisen kyselyn tulokset	7
3.1	Kyselyyn vastanneiden taustatietoja.....	7
3.2	Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutumiskyselyn tulokset.....	8
3.2.1	Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksia.....	8
3.2.2	Varhaiskasvatuksen erityisopettajien vastauksia	16
3.2.3	Päiväkodin johtajien vastauksia	19
3.2.4	Kaikille yhteiset kysymykset.....	27
4	Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	30
4.1	OAJ:n esitys lainsäädännön täsmentämiseksi	32
5	Lähteet	34

22.11.2024

1 Johdanto

Varhaiskasvatustalakea muutettiin 1.8.2022 siten, että laissa säädetään lapsen oikeudesta tarvitsemaansa kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen, lapsen tuen toteuttamisesta, lapselle annettavista tuen muodoista ja tukipalveluista, tuen tarpeen arvioinnista sekä päätöksenteosta.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kysyi jäseniltään varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutumisesta päiväkodeissa, kun tuen lainsäädäntö oli ollut noin vuoden voimassa. Kysely toteutettiin syksyllä 2023. Tarkoituksena oli selvittää, miten varhaiskasvatuksen tuki toteutuu, millaista tukea lapsille on tarjolla sekä ketkä osallistuvat lapsen tuen toteuttamiseen, arviointiin sekä päätöksentekoon.

Kutsu kyselyyn lähetettiin sähköpostitse kaikille OAJ:n varhaiskasvatuksen jäsenille. Myös Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat ry jakoi kyselyä jäsenilleen. Kyselyyn oli mahdollista vastata 18.9.2023 alkaen kolmen viikon ajan. Vastauksia kyselyyn saatiin 1 135 varhaiskasvatuksessa työskentelevältä. Vastaukset koostuivat varhaiskasvatuksen opettajien (63 %), varhaiskasvatuksen erityisopettajien (22 %), päiväkodin johtajien (12 %) sekä muiden varhaiskasvatuksessa työskentelevien (3 %) vastauksista. Yksityisellä palvelutuottajilla työskenteleviltä tuli vastauksia niin vähän, että tulosten luotettavuuden vuoksi nämä vastaukset jätettiin pois tuloksista.

Kyselyn tulosten perusteella voidaan sanoa, että varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntö ei toteudu kaikkialla tavoitellusti. Varhaiskasvatuksessa annettavan tuen kirjaukset lakiin olivat tarpeellisia, mutta kyselyn tuloksista on nähtävissä, että lainsäädäntö jäi liian väljäksi ja tulkinnanvaraiseksi, mikä vaarantaa yhdenvertaisuuden ja laadun turvaamisen. Etenkin vastaajien avovastauksista kävi ilmi, että kunnissa kytee resurssipula, jonka seurauksena varhaiskasvatuksessa annettava tuki saattaa määräytyä enemmän talouden kuin lapsen edun ja tuen tarpeen ehdoilla. Tämä ei vastaa sitä, mitä lakia säädettäessä tavoiteltiin. Pedagogista tukea näyttää olevan hyvin saatavilla, mutta rakenteellisista tuen muodoista käytössä on pääasiassa avustaja tai erityisopettajan konsultaatio tuen tasosta riippumatta.

Huomioitava on, että laki oli ollut vasta vuoden voimassa kyselyn vastaamisen aikaan, mutta on nähtävissä, että tarvitaan edelleen toimia, jotta lapsen kehityksen ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksessa toteutuu kaikkialla lasten tarpeiden mukaan. Tämän kyselyn lopussa esittelemme OAJ:n ehdotuksen lainsäädännön täsmentämiseksi.

22.11.2024

2 Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki varhaiskasvatuksessa

2.1 Varhaiskasvatuslain päivitys lapsen tuen osalta

1.8.2022 voimaan tulleella lailla määriteltiin lapsen oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen, tuen muodot ja niiden toteutus, tuen tarpeen arviointi sekä päätös annettavasta tuesta. Lain tavoitteena oli luoda yhtenäinen lainsäädäntöpohja, jolla vahvistetaan ja selkiytetään lapselle annettavaa tukea, tuen järjestämisen periaatteita ja käytäntöjä sekä käsitteitä. Tavoitteena oli myös luoda aiempaa vahvempi lainsäädännöllinen ja käsitteellinen jatkumo varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen. (HE 148/2021.)

Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntöä on jo ennen vuotta 2022 työstyetty pitkään ja siitä on keskusteltu eri vaiheissa, kun varhaiskasvatustalua on muutettu. Keväällä 2015 lausuntokierroksella olleessa lakiesityksessä oli mukana varhaiskasvatuksen tuki, mutta lopulta esitys raukesi hallituskauden päätyttyä. Opetus- ja kulttuuriministeriön varhaiskasvatuksen uudistustyöryhmän raportissa Kohti varhaiskasvatustalua (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:11) ehdotettiin tuen pykäliden säätämistä lakiin. (HE 148/2021).

Varhaiskasvatuksen kokonaisuudistuksessa vuonna 2015 varhaiskasvatuksen kytkös sosiaalihuoltoon poistettiin. Päivähoidosta annetun lain (36/1973) nimi muutettiin varhaiskasvatustalaksi ja lakiin koottiin yhteen päivähoitoa ja sosiaalihuoltoa koskenut lainsäädäntö. Lakiuudistusta tehtäessä perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnoissaan huomiota vammaisten lasten vaikutuksesta henkilöstömitoitukseen ja sivistysvaliokunta varhaiskasvatuksessa annettavan tuen puuttumiseen lakiesityksestä. Vuonna 2018 voimaan tulleessa varhaiskasvatustalassa (540/2018) ei säädetty tarkemmin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen rakenteesta. Kuitenkin lain eduskuntakäsittelyssä edellytettiin, että varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta valmistellaan lainsäädäntö. (HE 148/2021.)

Marinin hallituskaudella (2019–2023) varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön valmistelua jatkettiin, ja hallitusohjelmassa oli kirjaus varhaiskasvatuksen kolmiportaisen tuen mallin kehittämisestä. Varhaiskasvatuksen tuen lain valmistelua työstyettiin työpajoissa hallituskaudella toimineessa Oikeus oppia -kehittämishjelman työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella kehittämistoimia lapsen ja oppimisen tukeen sekä inklusion edistämiseen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. (HE 148/2021.)

Varhaiskasvatustalakiin säädettiin uusi luku 3 a, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Uuteen lukuun sisältyvät seuraavat pykälät: 15 a § Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen, 15 b § Lapsen tuen toteutus, 15 c § Lapselle annettavat tukipalvelut, 15 d § Tuen tarpeen arviointi sekä 15 e § Päätös tuesta ja tukipalveluista. (540/2018.)

22.11.2024

2.2 Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki varhaiskasvatuksessa 1.8.2022 alkaen

Julkisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja tuottajilla on yhtäläinen velvollisuus järjestää lapselle tämän tarvitsema tuki. Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tuen tasoilla voidaan siirtyä joustavasti, eikä tuen taso edellytä, että lapsi olisi ensin saanut jonkun muun tason tukea. Lainsäädännön muutosten myötä myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteita sekä paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia päivitettiin vastaamaan lainsäädäntöä.

2.2.1 Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki

Varhaiskasvatuslaissa (15 a §) säädetään, että yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tukimuodoista. Se on pääsääntöisesti lyhytkestoista ja intensiteetiltään matalaa. Yleinen tuki toteutetaan lapsen omassa lapsiryhmässä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmettyä eikä siitä tehdä hallinnollista päätöstä.

Jos yleinen tuki ei riitä tai lapsi tarvitsee vahvempaa tukea, on tukea annettava tehostettuna (15 a §) tukena. Tehostettu tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tukimuodoista.

Erityisestä (15 a §) tuesta säädetään, että jos yleinen tai tehostettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai muusta, merkittävästi hänen toimintakykyään alentavasta oppimisen tai kehityksen tuen tarpeesta johtuen, on tukea annettava yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena. Se muodostuu useista tukimuodoista ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Sivistysvaliokunta totesi lakia koskevassa mietinnössään sen tarkoittavan sitä, että erityistä tukea saava lapsi saa hänelle määriteltä tukea jokaisena varhaiskasvatuspäivänä koko päivän ajan (SiVM 14/2021 vp).

2.2.2 Tuen muodot

Lapselle annettava tuki sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia toimenpiteitä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) määritellään tarkemmin niiden sisällöt. Pedagogisia tuen muotoja ovat esimerkiksi toistuvien toimintojen ja struktuurin luominen lapsen varhaiskasvatuspäivään.

Rakenteellisia tuen muotoja ovat esimerkiksi lapsiryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön määrän ja osaamisen lisääminen, jolloin pystytään turvaamaan kaikkien lapsiryhmän lasten laadukas varhaiskasvatus, tukea tarvitsevien lasten tuen toteuttaminen ja varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) korostetaan, että lapsiryhmän henkilöstön osaamistasoa voidaan nostaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Avustamis- ja tulkitsemispalvelut ovat myös osa rakenteellista tukea. Lisäksi lapsella on oikeus erityis- ja pienryhmään, jos hänen tuen tarpeensa sitä edellyttävät.

22.11.2024

Hoidollisilla tuen muodoilla vastataan lapsen perushoitoon, hoivaan ja terveydenhoidollisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) määrätään, että sekä rakenteelliset että hoidolliset tukimuodotkin on aina suunniteltava pedagogisesti, jotta lapsen oikeus oppia sekä osallistuminen vertaisryhmään toteutuvat.

2.2.3 Lapsen tukipalvelut

Lapsella on oikeus saada tukipalveluista kaikilla tuen tasoilla. Lapsen tukipalvelut pitävät sisällään varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaation ja opetuksen sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Tukipalveluihin kuuluvat avustajapalvelut ovat yksittäiselle lapselle tai lapsiryhmälle suunnattua tukea. (Varhaiskasvatuslaki 15 c §.)

Erityisopettajan antamalla tuella tarkoitetaan lapsi- ja ryhmätasoisia opetusta. Konsultatiivinen tuki kohdentuu lapsen ryhmän henkilöstölle sekä huoltajille. Tukipalveluista tehdään hallintopäätös. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan asiantuntijuutta tarvitaan myös ilman hallintopäätöstä tuen tarpeen tunnistamisessa sekä yleisenkin tuen suunnittelussa.

Tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös, jos lapsi ei saa tehostettua tai erityistä tukea. Tehostetun ja erityisen tuen hallintopäätöksen yhteydessä tehdään aina päätös myös tukipalveluista.

2.2.4 Päätös annettavasta tuesta

Yleisestä tuesta ei erikseen tehdä hallinnollista päätöstä. Tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmettyä pääsääntöisesti lapsen omassa ryhmässä. Tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallintopäätös. Päätöksessä tulee olla kirjattuna tuen muodot, varhaiskasvatuksen järjestämispaikka sekä lapsen saama erityisopettajan antama konsultaatio ja opetus. Lisäksi päätöksessä tulee olla mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. (varhaiskasvatuslaki 15 e §.) Hallintopäätöksessä tulee olla selkeästi kirjattuna, mitä ja millaisesta tuesta on päätetty. Päätös on aina myös perusteltava. Sekä lapsen tukea että tukipalveluita koskevaan päätökseen voi hakea oikaisua aluehallintoviranomaiselta.

Laissa (varhaiskasvatuslaki 15 e §) todetaan, että päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Lakia säädettäessä onkin kaikilla tuen tasoilla todettu, että tukea on annettava heti tuen tarpeen ilmettyä. Sillä on keskeinen merkitys lapsen oikeusturvan kannalta.

2.2.5 Tuen tarvetta on arvioitava

Lapsen saama kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista on arvioitava vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa (varhaiskasvatuslaki 15 d §).

Varhaiskasvatuksessa tuen saaminen perustuu täysin siihen, että tuen tarve on tunnistettu ja tunnustettu. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan olisi hyvä osallistua aina tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen arviointiin, jotta voidaan varmistaa niihin erityispedagoginen asiantuntijuus.

22.11.2024

Arvioinnissa tehdään yhteistyötä lapsen vanhempien tai muun huoltajan kanssa. Hyvä yhteistyö perheiden kanssa on lähtökohta. On kuitenkin syytä huomata, että lapsella on oikeus saada tarvitsemaansa tukea, vaikka huoltaja sitä vastustaisikin.

2.2.6 Tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on myös tuen asiakirja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) määrätään, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen, tuen vaikuttavuuden arviointi sekä henkilöstön erilaiset roolit näissä heidän koulutuksensa, tehtävänkuviansa ja vastuidensa mukaan. Päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö.

22.11.2024

3 Varhaiskasvatuksen tuen toteutumisen kyselyn tulokset

3.1 Kyselyyn vastanneiden taustatietoja

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ toteutti syksyllä 2023 kyselyn varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutumisesta varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön oltua voimassa noin vuoden verran. Kyselyn avulla haluttiin selvittää, miten varhaiskasvatuksen tuki toteutuu päiväkodeissa, millaista tukea lapselle on tarjolla sekä miten varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat ja päiväkodin johtajat osallistuvat tuen toteuttamiseen, arviointiin ja prosesseihin.

Kyselylomake lähetettiin saatekirjeen kera sähköpostitse OAJ:n varhaiskasvatuksen jäsenille jäsenrekisterin tietojen perusteella. Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT ry jakoi myös kyselyä jäsenilleen. Kysely oli avoinna 18.9.2023 alkaen kolmen viikon ajan. Vastauksia kyselyyn saatiin 1135 varhaiskasvatuksessa työskentelevältä. Vastaukset koostuivat varhaiskasvatuksen opettajien (63 %), varhaiskasvatuksen erityisopettajien (22 %), päiväkodin johtajien (12 %) sekä muiden varhaiskasvatuksessa työskentelevien (3 %) vastauksista. Kyselyn kysymykset jakautuivat tehtävänimikkeen perusteella, eli kukin vastaajaryhmä vastasi omalle tehtävänimikkeelle suunnattuihin kysymyksiin. Tämän lisäksi kyselyssä oli kaikille yhteisiä kysymyksiä. Kyselyn lopussa oli myös mahdollisuus jättää ajatuksia avovastauksen muodossa.

Kyselyn taustakysymyksissä kysyttiin myös vastaajien työskentelykuntaa sekä työskenteleekö kunnan tai kuntayhtymän palvelutuottajalla vai yksityisellä palvelutuottajalla. Vastaajien työskentelykunnista kerättyä tietoa käytettiin kyselyn tulosten vertailussa kuntakoon mukaan. Eniten vastauksia saatiin yli 100 000 asukkaan kunnissa työskenteleviltä, jotka muodostavat yhden vertailuryhmän kyselyn tuloksissa (41 % vastaajista). Toiseksi eniten vastauksia (21 %) tuli 20 001–50 000 asukkaan kunnista työskenteleviltä. Tämä ja 50 001–100 000 asukkaan kunnissa työskentelevien vastaajien (12 %) muodostavat yhdessä toisen vertailuryhmän keskiuurista kunnista (yhteensä 33 % vastaajista). Alle 5000, 5001–10 000 ja 10 001–20 000 asukkaan pienet kunnat yhdistettiin kolmanneksi vertailuryhmäksi (26 % vastaajista). Yksityisellä palvelutuottajilla työskenteleviltä tuli vastauksia vähän, joten tulosten luotettavuuden vuoksi nämä vastaukset jätettiin pois tuloksista.

Kyselyn taustakysymyksissä kartoitettiin vastanneiden työkokemusta, joka jakautui melko tasaisesti vastaajien kesken. Vastaajista 25 prosentilla on työkokemusta 0–10 vuotta, 25 prosentilla 11–20 vuotta, 26 prosentilla 21–30 vuotta ja yli 30 vuoden kokemus on 24 prosentilla vastaajista. Valtaosalla vastaajista on työkokemusta varhaiskasvatuksesta yli 10 vuoden ajalta, mikä vahvistaa vastaajien mahdollisuutta peilata nykyhetkeä aiempiin kokemuksiin.

Kysymykset valikoituivat lainsäädännön pykälien ja niiden sisällön perusteella eli pyrkimyksenä oli selvittää, miten lainsäädäntö toteutuu ja miten sitä tulkitaan arjen varhaiskasvatuksessa. Osa kysymyksistä valikoitui OAJ:n saapuneiden yhteydenottojen perusteella. Kyselyn avulla pyrittiin saamaan tietoa, ovatko yhteydenotoissa nousseet paikalliset lain tulkinnat yksittäisiä tapauksia vai onko kyse yleisemmästä ilmiöstä.

22.11.2024

3.2 Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutumiskyselyn tulokset

OAJ:n kyselylomakkeessa varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutumisesta sisältyi kaikille vastaajille yhteisiä kysymyksiä sekä kysymyksiä, jotka kohdennettiin tehtävänimikkeen perusteella. Tulokset on jaoteltu varhaiskasvatuksen opettajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajien sekä päiväkodin johtajien vastausten perusteella eri osioihin. Lopuksi esitellään tulokset kaikille esitettyihin kysymyksiin lapsen oikeudesta tukeen, tuen prosessista sekä osaamisesta.

3.2.1 Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksia

3.2.1.1 Tuen muodot tuen tasoilla

Varhaiskasvatuksessa annetaan yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Kaikki tuen tasot sisältävät pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja. Varhaiskasvatuksen opettajat kertovat pedagogisen tuen olevan yleisintä kaikilla eri tuen tasoilla (kuvio 1). Rakenteellisen tuen määrä kasvaa tuen tasolta vahvemmalle siirryttäessä. Yleistä tukea saavat lapset saavat rakenteellista tukea 49 %, tehostetussa tuessa 75 % ja erityisessä tuessa 82 %.

Hoidollista tukea käytetään kaikkein vähiten, mutta vahvimmin erityistä tukea saavien lasten tukemisessa (43 %). Keskimäärin näistä kolmesta tuen muodosta (pedagoginen, rakenteellinen ja hoidollinen) tarjotaan lähes kaikilla tuen tasoilla keskimäärin noin kahta tuen muotoa: yleisessä tuessa 1,76, tehostetussa tuessa 1,98 ja erityisessä tuessa 2,19. Tuen muotojen määrä ei siis juurikaan lisäänty siirryttäessä tuen tasolta toiselle.

	<i>Yleinen tuki</i>	<i>Tehostettu tuki</i>	<i>Erityinen tuki</i>
Pedagogisia	98 %	95 %	95 %
Rakenteellisia	49 %	75 %	82 %
Hoidollisia	29 %	28 %	43 %
Tukimuotoja keskimäärin käytössä (kpl)	1,76	1,98	2,19

Kuvio 1. Lasten saamat tukimuodot tukitasoittain.

Vastaajilta kysyttiin vielä erikseen rakenteellisen tuen tarkemmista tukitoimista, jotka vaativat lisäresursseja toteutuakseen (kuvio 2). Vastaajat pystyivät valitsemaan useamman rakenteellisen tukitoimen, joita eri tuen tasoilla annetaan. Rakenteellisia tukitoimia on vastausten perusteella yleisessä tuessa 1,98, tehostetussa tuessa 2,12 ja erityisen tuen osalta 2,5. Tukimuotojen määrä kasvaa vain vähän tuen tarpeen lisääntyessä ja tuen tasolta vahvemmalle siirryttäessä.

Varhaiskasvatuksen opettajien vastausten perusteella yleisimmät rakenteellisen tuen muodot ovat avustaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan

22.11.2024

konsultaatio on kaikkein yleisin tukimuoto kaikilla tuen tasoilla ja sitä käytetään tuen tasoilla melko tasaisesti (78–84 %). Avustajaa käytetään eniten erityisen tuen rakenteellisena tukena (63 %), yleisessä ja tehosteussa tuessa huomattavasti vähemmän (35–39 %).

Muita rakenteellisen tuen muotoja käytetään varhaiskasvatuksen opettajien kokemusten mukaan melko tasaisesti kaikilla tuen tasoilla. Näihin lukeutuvat ryhmäkoon pienennys, lisähenkilöstö, varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa-aikainen ja kokoaikainen erityisopetus sekä muita tuen muotoja. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa-aikaisen erityisopetuksen osuus kasvaa hieman tehostetusta tuesta (30 %) siirryttäessä erityisen tuen piiriin (37 %). Kokoaikaista erityisopetusta annetaan vain erityistä tukea saaville lapsille (3 %).

Tiettyjen tukitoimien yleisyys ja tiettyjen vähäisyys selittyy resurssien puutteena. Resurssien vähyyks toistuu varhaiskasvatuksen opettajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajien sekä päiväkodin johtajien kyselyyn jättämässä avovastauksissa, johon sai vapaasti kirjoittaa ajatuksia tuen toteutumisesta. Tämä vaikuttaa oleellisesti tuen toteutumiseen päiväkodeissa. Arjessa resurssien puute näkyy kelpoisen henkilöstön puuttumisena, vähäisinä erityisopettajaresursseina, täysinä ryhminä sekä puutteina tiloissa. Tämä taas kuormittaa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien jaksamista.

”Rakenteellista tukea on hyvin vaikeaa saada. Lapsiryhmät täytetään mieluusti ylitäyteen, ja jos kesken kauden ilmenee lapsella rakenteellisen tuen tarvetta, ryhmän pienennys ei enää onnistu. Avustajakin saa huonosti ja avustajaresurssi joudutaan jakamaan muiden ryhmien kanssa, usealle tuen tarpeiselle (tehostetun ja erityisen) lapselle saadaan neuvoteltua ehkä yksi avustaja taloon, vaikka lapset on ripoteltu eri ryhmiin. Lapsen rakenteellinen tuki ei omassa ryhmässäni toteudu kuin osan viikosta, koska avustaja jaetaan toisen ryhmän kanssa. Pedagoginen tuki räätälöidään kasaan ilman lisäresursseja sen toteuttamiseen. Ns. tavallisissa ryhmissä olevat lapset eivät saa erityisopettajan antamaa erityisopetusta, erityisopettaja vain havainnoi toimintaa ja ohjeistaa sanallisesti henkilökuntaa.”
(Varhaiskasvatuksen opettaja)

22.11.2024

	<i>Yleinen tuki</i>	<i>Tehostettu tuki</i>	<i>Eriytynen tuki</i>
Ryhmäkoon pienennys	24 %	32 %	30 %
Lisähenkilöstöä	24 %	25 %	28 %
Avustaja	35 %	39 %	63 %
Varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio	84 %	78 %	81 %
Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa-aikainen erityisopetus	25 %	30 %	37 %
Varhaiskasvatuksen erityisopettajan kokoaikainen erityisopetus	0 %	0 %	3 %
Muu	7 %	9 %	7 %
Tukimuotoja keskimäärin käytössä (kpl)	1,98	2,12	2,50

Kuvio 2. Rakenteelliset tukitoimet tuen tasojen mukaan.

Rakenteellisen tuen määrää myös rajataan kunnissa. Tämä on lain hengen vastaista, koska lapsella on aina oikeus tarvitsemaansa tukeen, jolloin ennalta ei tule määrittää, kuinka monta tukitoimea lapsella on käytössä. Kunnista työskentelevistä varhaiskasvatuksen opettajista keskimäärin 13 % raportoi, että rakenteellisen tukitoimien määrää on rajattu. Rajaukset painottuvat erityisesti suuriin, yli 100 000 asukkaan kaupunkeihin, joissa 23 % varhaiskasvatuksen opettajista kertoo, että rakenteellisten tukitoimien määrää on rajattu. Pienissä kunnissa työskentelevistä 5 prosenttia ilmoittaa, että tukitoimia on rajattu ja keskiuurissa kunnissa työskentelevistä 7 prosenttia. Jos rakenteellisia tukitoimia on rajattu, kyselyn mukaan niitä on käytössä korkeintaan kaksi, suurissa kaupungeissa tämä luku on vielä vähemmän, jopa vain yksi rakenteellinen tukitoimi tukea tarvitsevalle lapselle.

3.2.1.2 Resurssipula ja pula kelpoisuusehdot täyttävistä opettajista vaarantaa ja estää tuen toteutumisen

Vastaajien antamissa avovastauksissa puhututtivat erityisesti puutteelliset resurssit tukea heikentävänä tekijänä. Koska rakenteellinen tuki aiheuttaa kustannuksia kunnille, rajauksia mahdollisesti tehdään säästösyistä. Huolestuttava ilmiö on myös se, että tukea määriteltäessä pohditaan, onko tuelle olemassa resursseja ja mikäli niitä ei ole, tuesta ei kirjata sellaisia muotoja, jotka tukisivat lapsen oppimista ja kehitystä parhaiten, vaan sellaisia, jotka sopivat talouden raameihin tai pahimmassa tapauksessa ei kirjata mitään. Moni varhaiskasvatuksen opettaja kokee toisaalta, että kirjauksista huolimatta kirjattuja tukitoimia ei välttämättä pystytäkään antamaan. Tuen

22.11.2024

rajaamisen erilaiset käytänteet asettavat lapset eriarvoiseen asemaan lapsen saaman tuen näkökulmasta. Tämä vaarantaa lain yhdenvertaisen toteutumisen lapsen asuinkunnan perusteella.

”Ryhmässäni oli viime toimintakaudella lapsi, joka selkeästi oli tehostetun tuen tarpeessa, mutta hallintopäätösprosessin aloittamista jarruteltiin, koska sanottiin, että rakenteellista tukea eli lisähenkilöstöä ei ole saatavissa ja alueemme kahdenpaikkakiintiö on täynnä. Jouduin moneen kertaan puhumaan lapsen puolesta johtajalle ja alueemme konsultoivalle erityisopettajalle, jotta lapselle vihdoinkin myönnettiin kahdenpaikkaisuus ja hallintopäätösprosessi aloitettiin. Tässä tapauksessa kävi ilmi se, että hallintopäätösprosessia ei voi aloittaa ellei tiedetä, mikä rakenteellinen tukimuoto voidaan lapselle osoittaa, koska vanhemmat voivat nyt valittaa päätöksestä, jos lapsi jää ilman rakenteellista tukea tehostetun tuen piirissä.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

”Tukitoimia ei uskalla kirjata hallintopäätöksiin, koska niitä ei pystytä sitten arjessa toteuttamaan vaikka pitäisi pystyä.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

”Tuen päätökset laahaavat perässä verrattaessa tuen tarpeeseen. Hallinnollisia päätöksiä myös valitettavasti ei aina tehdä, vaikka lapsella olisi selkeä tuen tarve. Lapsiryhmiin sijoitetaan jo syksyllä niin paljon lapsia, että resursseja mahdollisille tuen tarpeille ei jätetä. Myös erityisopettajilla on liian paljon lapsia ja alueita, jolloin ryhmiin annettava tuki on usein vain konsultaatiota, vaikka olisi tarvetta myös erityisopetukselle.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Lainauksissa kuvattu päätöksen teon jarruttelu ja jopa päätöksen tekemättä jättäminen on lain vastaista, sillä laissa (varhaiskasvatuslaki 15 e §) säädetään, että tehostetusta ja erityisestä tuesta on tehtävä hallintopäätös viipymättä.

Yhtenä rakenteellisen tuen muotona on lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstöä tai avustajia lapsiryhmään. Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksista käy ilmi, että useimmiten ryhmään lisättävä henkilö on avustaja (kuviokuva 3). 72 prosentissa tapauksista ryhmään palkataan avustaja, mikä ei yleensä lisää pedagogista osaamista ryhmässä, koska avustajalta ei vaadita koulutusta alalle. Avustajan palkkaaminen on tavanomaisempaa keskisuurissa (73 %) ja suurissa kunnissa (78 %), joissa ryhmään lisätty henkilö on nimenomaan avustaja, kun taas pienemmissä kunnissa lisätään suhteessa muihin kuntiin enemmän lastenhoitajia (40 % pienten kuntien ryhmään lisätystä henkilöstöstä). Varhaiskasvatuksen opettajia (4 %) ja erityisopettajia (2 %) lisätään vähiten, mutta määrä on suurin suurissa kaupungeissa.

Varhaiskasvatuksen opettajien jättämistä avovastauksista kävi ilmi, että kelpoisesta ja osaavasta henkilöstöstä on pula. Pulaa on erityisesti varhaiskasvatuksen opettajista ja erityisopettajista. Haussa olevia paikkoja ei saada aina täytettyä kelpoisella hakijalla. Henkilöstöpula näkyy usein myös siten, että ryhmässä työskentelevä lapsen tueksi määriteltä lastenhoitaja tai avustaja nostetaan henkilöstöpulessa ryhmän henkilöstöön laskettavaksi. Heidän tilalleen ei välttämättä edes yritetä saada tai joissain tapauksissa on kielto ottaa sijainen.

”Avustajan saaminen ryhmään on vaikeaa. Ryhmästä voi 1/3 olla tuen lapsia ja silti yksi avustaja. Tai avustaja puoliksi naapuriryhmän kanssa. Lisäksi kaupungin taloustilanteen vuoksi avustaja ”nostetaan” helposti vastuulliseksi, koska sijaisia ei saa palkata. Tällöin lapsen tarve avustajaan unohtuu.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

22.11.2024

Moni varhaiskasvatuksen opettajista kertoo, että avustajaa on myös resurssien puitteissa vaikeaa saada tai avustaja palkataan esimerkiksi koko ryhmälle tai kahden ryhmän jaettavaksi. Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksistä nousee esille toive siitä, että päiväkodeihin töihin tulevilla olisi edes jonkinlainen alan koulutus. Henkilöstöpula kuormittaa koulutettuja, kelpoisuusehdot täyttäviä varhaiskasvatuksen opettajia. Opettajapula vaikuttaa myös siihen, että lapsiryhmissä ei ole tarvittavaa osaamista tuen tunnistamiseen ja tuen toteuttamiseen, kuten avovastauksissa kuvataan.

"Toinen epäkohta on se, että jos henkilökunta vaihtuu paljon eikä ryhmässä ole kelpoista opettajaa, kukaan ei välttämättä tunnista lapsen tuen tarvetta."
(Varhaiskasvatuksen opettaja)

"Koen, että lapsille annettava tuki jää suurelta osin ryhmän varhaiskasvatuksen opettajien vastuulle. Monen sattuman kautta lapsiryhmäni lukumäärä on pienempi kuin 21, alunperin tukea tarvitsevia ei oltu huomioitu lapsimäärässä. Avustajan tilalla (kenen alunperin piti tulla ryhmään) on ns "apukäsi". Henkilö jolla ei ole lainkaan kokemusta varhaiskasvatuksesta. Henkilöstä on valtavasti apua käytännön töissä, mutta lasten tukitoimien toteuttamiseen ei. Nämä esimerkkejä siitä, että tuen saamisessa vastuu on kyllä vakaopettajien harteilla vahvasti. Miten kaikkia toimia pystytään toteuttamaan kun on monta tuen tarvitsijaa eri lähtökohdista."
(Varhaiskasvatuksen opettaja)

"Epäkelpoisen henkilöstön osuus on isossa osassa päiväkodeja suuri, jolloin esim. ymmärrys pedagogisen tuen muodoista ja samalla tuen toteutus jää todella kapeaksi. Suhtautuminen inkluusion on myös osittain asenteellista, vaikka päiväkodeissa tuki on aina suurimmaksi osaksi järjestetty inklusiivisesti." (Varhaiskasvatuksen opettaja)

"Tuen tarpeisia lapsia on koko ajan entistä enemmän. Espoo pyrkii tekemään parhaansa mm lisäämällä avustajia, resurssilastenhoitajia jne ryhmiin, jossa on erityisen paljon tuen tarvetta. Myös henkilöstöä koulutetaan. Haasteena on kuitenkin pätevän ja koulutetun henkilöstön vähyys. Myös henklöstön kielitaito on ongelma, esim ryhmäavustajina toimii henkilöitä hyvin vähäisellä osaamisella ja suomen kielen taidolla. Myös [kunnan]ns vahvemman pedagogiikan ryhmissä voi olla hyvin ohutta pedagogista osaamista, vaikka näihin ryhmiin on varta vasten koottu useita tuen tarpeen lapsia." (Varhaiskasvatuksen opettaja)

22.11.2024

	alle 20000	20001–100000	yli 100000	Keskimäärin
opettaja	1 %	2 %	6 %	4 %
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	0 %	1 %	4 %	2 %
lastenhoitaja	40 %	24 %	23 %	27 %
avustaja	56 %	73 %	78 %	72 %
muu	14 %	10 %	6 %	9 %
Lukumäärä	77	146	176	399

Kuvio 3. Ryhmään lisätty henkilö vastaajan työskentelykunnan koon mukaan jaoteltuna. Vastaaja on voinut valita useamman vaihtoehdon.

3.2.1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Jokaiselle lapselle laaditaan lakisääteinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on pedagoginen asiakirja ja sisältää yhteiset tavoitteet sekä erilaiset toimet lapsen hyvinvoinnin, oppimisen ja kehityksen edistämiseen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on myös tuen asiakirja. Lain (varhaiskasvatuslaki 23 §) mukaan päiväkodissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Lapsen tukeen liittyvien kirjausten osalta prosessissa voi olla mukana myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Prosessissa voi olla mukana myös muut lapsen opetukseen, kasvatukseen ja hoitamiseen osallistuvat henkilöt tai viranomaiset.

Varhaiskasvatuksen opettajien vastausten perusteella tuen kirjauksista vastaa yleisimmin varhaiskasvatuksen opettaja, pienissä ja keskisuurissa kunnissa kolmasosassa vastaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja joissain harvemmissä tapauksissa (2–4 %) myös päiväkodin johtaja (kuviokuva 4). Tältä osin laki toteutuu hyvin, mikäli tuen kirjauksista vastaavat opettajat ovat opettajakelpoisia. Avovastauksissa nousee toive, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja olisi mukana prosessissa.

*”Koen että lapsen tuen tason arvioinnissa ja tukimenetelmien määrittämisessä tulisi aina olla mukana varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Veon läsnäolo on ryhmässämme lisännyt muidenkin kasvattajien varmuutta huomata ja arvioida lasten mahdollisia tuen tarpeita.”
(Varhaiskasvatuksen opettaja)*

22.11.2024

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>
Varhaiskasvatuksen opettaja	62 %	61 %	71 %
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	34 %	33 %	25 %
Päiväkodin johtaja	2 %	4 %	4 %
Joku muu?	1 %	2 %	1 %
Yht.	100 %	100 %	100 %
N	134	222	269

Kuvio 4. Kuka vastaa, mitä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tuesta kirjataan.

3.2.1.4 Erityisopetus – kuka sitä antaa?

Varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen kuuluvat myös osa-aikainen ja kokoaikainen erityisopetus. Kyselyssä selvitettiin varhaiskasvatuksen opettajilta, kuka antaa osa-aikaista erityisopetusta. Kysymys otettiin kyselyyn mukaan jäsenistöltä tulleiden yhteydenottojen perusteella. Erityisopetusta voi antaa ainoastaan varhaiskasvatuksen erityisopettaja, mutta kyselyn tulokset viestivät erilaisesta todellisuudesta.

Varhaiskasvatuksen opettajien vastaukset paljastavat, että osa-aikaista erityisopetusta antaa myös varhaiskasvatuksen opettajat kaikenkokoisissa kunnissa. Pienissä kunnissa luku on vähäisin: 18 prosenttia varhaiskasvatuksen opettajista antaa myös osa-aikaista erityisopetusta, keskisuurissa kunnissa 21 prosenttia ja suurissa 25 prosenttia. Vastajilla oli myös valittavanaan vaihtoehto, jossa kukaan ei anna osa-aikaista erityisopetusta. Varhaiskasvatuksen opettajat raportoivat, että 3–4 % vastauksista osa-aikaista erityisopetusta ei ole käytännössä ollenkaan.

Varhaiskasvatuksen opettajien avovastauksista käy selväksi, että erityisopettajaresurssia on niukasti tarjolla. Varhaiskasvatuksen erityisopettajia ei myöskään ole saatu palkattua kaikkialle. Erityisopetuksen ja konsultoinnin tarve on ilmeinen, mutta käytännössä siihen ei pystytty vastaamaan.

”Yksiköihin, joissa on paljon tuen tarpeisia lapsia tarvitaan lisää erityisopettajaresurssia, koska yhdellä veolla ei välttämättä ole riittävästi aikaa käydä antamassa erityisopetusta edes kuukausittain, ja varhaiskasvatuksen opettajalla ei ole koulutusta antaa erityisopetusta. Yhdessä yksikössä saattaa olla näin ollen tarve myös useammalle alueelliselle pienryhmälle.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

22.11.2024

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>
varhaiskasvatuksen opettaja	18 %	21 %	25 %
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	74 %	74 %	68 %
joku muu	5 %	2 %	2 %
ei kukaan	3 %	3 %	4 %
Yht.	100 %	100 %	100 %
N	122	196	234

Kuvio 5. Kuka yksikössäntee antaa osa-aikaista erityisopetusta?

3.2.1.5 Hallintopäätös ja tuen aloittaminen

Lapsen tehostetusta tai erityisestä tuesta tulee laatia hallintopäätös. Varhaiskasvatuslaki ohjaa aloittamaan tuen antamisen jo ennen virallisen hallintopäätöksen voimaantuloa.

Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa näkyy, että pääsääntöisesti tuen antaminen aloitetaan jo ennen hallintopäätöksen voimaantuloa. 91 prosenttia kunnissa työskentelevistä varhaiskasvatuksen opettajista vastaa, että tuki alkaa jo ennen päätöstä. Lapsen kannalta heikoin tilanne on suurissa kunnissa, joissa 12 prosentissa tuen antaminen alkaa vastausten perusteella vasta hallintopäätöksen jälkeen.

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>	<i>Yht.</i>
kyllä	92 %	94 %	88 %	91 %
ei	8 %	6 %	12 %	9 %
Yht.	100 %	100 %	100 %	100 %
N	131	217	264	612

Kuvio 6. Lapsen tarvitsema tuki aloitetaan ennen hallintopäätöksen voimaantuloa

Kunnissa ja kuntien sisällä varhaiskasvatuksessa annettava tuki toteutuu varhaiskasvatuksen opettajien vastausten perusteella vaihtelevasti. Seuraavassa avovastauksessa tiivistyy hyvin pitkälti ongelmat, joita tuen toteuttamisessa ja toteutumisessa on.

22.11.2024

”Kokemukseni mukaan tuen tarpeiset lapset ovat hyvin eriarvoisessa asemassa eri kunnissa. Esim. naapurikunnassa on käytössä ”kertoimet”, jotka automaattisesti pienentävät ryhmäkokoja. Omassa kunnassani ei ole integroituja ryhmiä, vaan erityisen tuen lapset jäävät ilman erityisopettajan jokapäiväistä läsnäoloa. Yhdellä erityisopettajalla kunnassamme voi olla pitkälti yli 100 lasta vastuualueellaan; tehostetun ja erityisen tuen lapsille ei siis ymmärrettävästi kovin paljon riitä erityisopettajan aikaa. Henkilökohtaisia avustajia ei käytännössä ikinä myönnetä, vaikka niitä lapselle suositeltaisiin. Usein myös yksi parhaista tukimuodoista olisi pienennetty ryhmä, mutta niihin ei ole mahdollisuutta, koska päivähoitopaikkojen kysyntä on niin suurta. Satunnaisesti tämä ratkaistaan resurssilastenhoitajilla, eli tarjoamalla 21 lapsen ryhmään lisää henkilökuntaa.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

3.2.2 Varhaiskasvatuksen erityisopettajien vastauksia

Varhaiskasvatuksen erityisopettajia toimii varhaiskasvatuksen kentällä erilaisissa tehtävissä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja voi toimia muun muassa ryhmässä, päiväkoteja kiertävänä, resurssiopettajana, konsultoivana, laaja-alaisena tai muissa tehtävissä. Kyselyssä selvitettiin, montako tukea tarvitsevaa lasta on erityisopettajan vastuulla kussakin työtehtävässä keskimäärin (kuvio 7).

Keskimäärin yhden erityisopettajan vastuulla on yli 46 tukea tarvitsevaa lasta. Korkein keskiarvo lasten määrässä on konsultoivilla erityisopettajilla, yli 71 lasta, kun taas matalin määrä on ryhmässä toimivilla erityisopettajilla, noin 7 lasta. Maksimimäärä vastauksista löytyy laaja-alaisen erityisopettajan vastauksesta, joka ilmoittaa vastuullensa 570 tukea tarvitsevaa lasta.

Kiertävien ja konsultoitavien erityisopettajien vastuulla olevien tukea tarvitsevien lasten määrät ovat huomattavan korkeita. Tämä menee yksiin varhaiskasvatuksen opettajien arvion kanssa siitä, että lapselle annettu tuki on tuen tasosta riippumatta enimmäkseen varhaiskasvatuksen opettajan konsultaatiota ja avustajaresurssia. Avovastauksissakin nostetaan esiin erityisopettajan resurssin riittämättömyys.

*”Kun kaupungeissa toimii ainoastaan konsultoivia varhaiskasvatuksen erityisopettajia, tulisi säätää jokin maksimi lapsimäärä erityisopettaja resurssia kohden.”
(Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)*

”On todella hyvin erilaiset resurssit eri alueilla ja eri päivähoitoyksiköissä saada tukea. Monesti tuen tarve ja resurssit ei kohtaa. Tukea tarvitsevien lasten määrä on jossakin yksiköissä liian suuri yhtä erityisopettajaa kohti. Tähän epäkohtaan pitäisi nopeasti tulla muutos.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

Sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajien että varhaiskasvatuksen opettajien avovastauksista käy ilmi, että taloudellisten resurssien lisäksi erityisopetuksen antamista hankaloittaa pula kelpoisista erityisopettajista. Tämä taas heijastuu varhaiskasvatuksen opettajien työhön siten, että he joutuvat kantamaan tehtävänsä suurempaa vastuuta lapsen tuen toteuttamisesta. Toisaalta taas myös varhaiskasvatuksen opettajista on pula, mikä kuormittaa taas varhaiskasvatuksen erityisopettajia, joilla aika menee lapsiryhmän peruspedagogiikan tukemiseen lapsen tuen toteuttamisen kustannuksella. Tilannetta selkeyttäisi erityisopettajamitoitus lapsimäärää kohden.

22.11.2024

”Jotta lapset saisivat tarvitsemaansa tukea olisi erityisopettajien määrää lisättävä. Kunnassamme on myös muun pätevän henkilökunnan saaminen vaikeaa. Tämä taas kuormittaa erityisopettajien työmäärää.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

”Resursseja pitäisi olla enemmän tuen toteuttamiseen. Nyt maininta ”riittävästi” erityisopettajan palveluita, - on liian löysä, antaa liikaa väljyyttä, antaa mahdollisuuden liian vähäiseen resurssiin.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

	ryhmässä toimivana	kiertävänä	resurssi	konsultoivana	muu	laaja-alainen	Yht.
Keskiarvo	7,32	42,77	30,19	71,55	54,17	77,13	46,28
Maksimi	21	350	120	370	180	570	570
Lkm	37	66	16	55	6	16	196

Kuvio 7. Tukea tarvitsevien lasten määrä yhtä erityisopettajaa kohden tehtävänimikkeittäin.

3.2.2.1 Eri tehtävissä toimivien erityisopettajien työtehtävät

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien työtehtäviin kuuluu monenlaisia vastuita ja kyselyssä selvitettiin, miten työtehtävät jakaantuvat eri työnimikkeiden kesken (kuvio 8). 99 prosenttia kaikista vastaajista ilmoittaa osallistuvansa tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuskeskusteluihin. Tämä näyttäisi olevan yleisin ja yhteneväisin työtehtävä kaikkien eri tehtävissä toimivien erityisopettajien kesken. Seuraavaksi yleisin ja yhteneväisin työtehtävä on päiväkodin henkilöstön konsultointi (70,3–100 %). Henkilöstön konsultointia vähiten tekee ryhmässä toimiva erityisopettaja (70,3 %).

Vastausten perusteella kokoaikaista erityisopetusta antaa pääsääntöisesti ryhmässä toimiva erityisopettaja (86,5 %), hyvin pienissä määrin kiertävä (9,8 %) tai konsultoiva erityisopettaja (1,9 %). Osa-aikaista erityisopetusta antavien erityisopettajien määrät taas jakautuvat tasaisemmin eri tehtävissä toimivien erityisopettajien välillä (47,2–100 %). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tuen kirjauksista vastaa useimmiten ryhmässä toimiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja (94,6 %). Suurin osa varhaiskasvatuksen erityisopettajista on myös vastausten perusteella laatimassa esitystä hallintopäätökseksi. Hallintopäätösprosessi kuvataan monessa avovastauksessa aivan liian kuormittavaksi, kun päällekkäisiä kirjauksia on paljon.

”Tällä hetkellä esim. tuen päätösten valmistelu vie kohtuuttoman paljon työaika pois lasten kanssa tehtävältä työltä. Muutenkin erilaiset ”paperityöt” ovat lisääntyneet, joten tuntuu, että käytän suhteettoman paljon aikaa tietokoneella.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

”Veoilla tulisi olla enemmän aikaa olla ryhmässä, lasten arjessa. Sinne se tuki pitää saada. Veoilla tulisi olla aikaa mallittaa henkilöstölle asioita.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

22.11.2024

	ryhmässä toimivana	kientävänä	resurssi	konsulttoivana	muu	laaja-alainen	Yht. keskim.
Osallistun tukea tarvitsevien lasten vasukeskusteluihin	100,0 %	100,0 %	100,0 %	98,2 %	85,7 %	100,0 %	99,0 %
Vastaan tuen asioiden kirjaamisesta lapsen vasuun	94,6 %	55,9 %	43,8 %	50,9 %	57,1 %	43,8 %	59,7 %
Laadin esityksen hallintopäätökseksi	83,8 %	72,1 %	56,3 %	84,2 %	85,7 %	100,0 %	79,1 %
Osallistun vanhempien/ huoltajien kuulemiseen	83,8 %	88,2 %	66,7 %	89,5 %	100,0 %	93,8 %	87,0 %
Työhöni kuuluu henkilöstön konsultointi	70,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	93,8 %	94,0 %
Työhöni kuuluu osa-aikaisen erityisopetuksen antaminen	47,2 %	84,1 %	100,0 %	91,2 %	71,4 %	93,8 %	81,1 %
Työhöni kuuluu kokoaikainen erityisopetuksen antaminen	86,5 %	9,8 %	0,0 %	1,9 %	0,0 %	0,0 %	20,9 %

Kuvio 8. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien työtehtävät eri erityisopettajien työtehtävissä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat kokevat työajan riittävän työtehtäviin vaihtelevasti. Parhaiten aika näyttäisi riittävän pienissä kunnissa työskentelevillä varhaiskasvatuksen erityisopettajilla, 72 prosenttia heistä kokee työajan riittävän (kuvio 9). Heikointa ajan riittävyys on suurissa kaupungeissa, joissa vain hieman yli puolet (52 %) kokevat ajan riittäväksi. Eli mitä isompi kunta, sitä heikommin aika riittää. Kun työajan riittämättömyyttä peilaa erityisopettajien vastuulla olevien lasten määrään, ei ole yllättävää, että ajan ei koeta riittävän.

”Tuen muutoksen myötä yhä useampi lapsi kuuluu ns yleiseen tukeen ja ryhmiin saatavan lisähenkilöstöresurssin määrä on sitä kautta vähentynyt. Nyt oikeastaan vain erityisen tuen lapset saavat ryhmiin avustajan tukea. Myös meidän veojen määrää on tarkoitus kaupungissamme vähentää vaikka tuen tarve on ennallaan ja henkilökunnan kokemaa konsultaation ja ohjauksen tarve lisääntyy kokoajan.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

	alle 20000	20001–100000	yli 100000
Kyllä tai melkein aina	72 %	65 %	52 %
Ei	28 %	35 %	48 %

22.11.2024

Yht.	100 %	100 %	100 %
N	72	69	81

Kuvio 9. Koen, että työaikani riittää työtehtäviini.

3.2.3 Päiväkodin johtajien vastauksia

Päiväkodin johtajilta kysyttiin, millaista tukea lapselle on päiväkodissa tarjolla (kuvio 10). Vastauksiin pystyi valitsemaan useamman sopivan vaihtoehdon. Vastauksista selviää, että pienemmissä kunnissa on todennäköisemmin enemmän tukimuotoja käytössä (5,00) kuin keskisuurissa (4,26) tai suurissa (4,39) kunnissa. Mitä enemmän tuen muotoja on käytössä, sitä varmemmin lapsi saa tarvitsemaansa tukea.

Päiväkodin johtajien vastausten perusteella suurissa kunnissa yleisimmin tukea tarjotaan avustajaresurssilla (97 %) ja erityisopettajan konsultaatiolla (83 %). Nämä ovat yleisimmät keinot myös keskisuurissa ja pienissä kunnissa. Päiväkodin johtajien vastaukset noudattavat samaa linjaa kuin varhaiskasvatuksen opettajienkin vastaukset.

Pienissä kunnissa korostuu vastauksissa enemmän henkilöstön määrän lisääminen (71 %), osaikainen erityisopetus (59 %), integroidut lapsiryhmät (44 %), erityisryhmät (32 %) sekä kokoaikainen erityisopettajan antama erityisopetus (21 %). Pienissä kunnissa on siis useampi tuen muoto useammin käytössä.

Avovastauksissa nousee päiväkodin johtajien näkemys resurssien riittämättömyydestä ja liian suurista lapsiryhmistä, mitkä heikentävät tuen toteuttamista.

*”Tuki on lähes poikkeuksetta vain nimellistä. Tälläkin hetkellä ilmoitettu, että alueen veo on sairauslomalla helmikuuhun asti eikä korvaavaa ole tilalla. Alueen vekk vastaa akuuteista tilanteista. Käytännössä ei ole siis veoa käytettävissä ja vaikka olisikin, tuskin se tilannetta edes kovin paljoa muuttaisi. Jotta pystyttäisiin oikeasti puhumaan tehostetusta- ja erityisestä tuesta, tarvittaisiin todella paljon resursseja lisää. Pienemmät lapsiryhmät olisi jo helpotus. [Kunta] puolestaan kasvattaa ryhmiä lakia kiertämällä: joka taloon tehdään aina vuoden vaihteessa lisäryhmiä. Käytännössä siis 16 alle 3v lasta toimivat samassa ryhmässä neljän kasvattajan voimin. Tiloja ei ole jakaa näitä kahdeksi ryhmäksi. Missä tässä kohtaa ajatellaan lapsen tukea??”
(Päiväkodin johtaja)*

*”Det är en bra början men åtgärderna måst ses över. Det hjälper inte att vi har barn med stödbehov i barngruppen och kommunen har inte råd att anställa assistenter. Dessutom är barngrupperna alltför ofta för stora. Dimensioneringarna bör man se över om lärarna på riktigt ska kunna ge det stöd åt barnen. Desamma gäller speciallärarresurserna.”
(Päiväkodin johtaja)*

22.11.2024

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>
Avustaja lapsiryhmässä	82 %	85 %	97 %
Erityisopettajan konsultaatio	94 %	85 %	83 %
Kasvatushenkilöstön määrän lisääminen	71 %	46 %	44 %
Lapsikohtainen avustaja	44 %	62 %	47 %
Lasten määrän vähentäminen ryhmässä	53 %	44 %	56 %
Osa-aikainen erityisopetus (erityisopettaja ryhmässä säännöllisesti)	59 %	41 %	39 %
Integroidut lapsiryhmät	44 %	33 %	31 %
Erityisryhmät / pienennetyt ryhmät	32 %	18 %	22 %
Kokoaikainen erityisopettajan antama erityisopetus	21 %	8 %	11 %
Muu	0 %	5 %	8 %
Tukimuotoja keskimäärin käytössä (kpl)	5,00	4,26	4,39
Vastaajien lukumäärä	34	39	36

Kuvio 10. Päiväkodeissa tarjottavat tukitoimet.

3.2.3.1 Johtajat hallintopäätösprosessissa

Päiväkodin johtajista yli puolet (50–63 %) kuntakoosta riippumatta ilmoittaa, ettei osallistu vanhempien kuulemiseen tuen hallintopäätösprosessissa. Johtajien vastauksissa on vaihtelevuutta kuntakoon perusteella, onko päiväkodin johtaja mukana yleensä tai aina vanhempien kuulemisessa. Kuntakoon ei voida katsoa kuitenkaan olevan suoraan yhteydessä johtajien osallistumiseen kuulemisiin, vaan paikalliset ratkaisut vaihtelevat. Pienissä ja keskisuurissa kunnissa päiväkodin johtaja on paikalla aina tai yleensä vanhempien kuulemisissa 50 prosentissa päiväkodin johtajien vastauksien perusteella. Suurten kuntien päiväkodin johtajista 26 prosenttia ilmoittaa osallistuvansa vanhempien kuulemiseen aina ja 11 prosenttia yleensä.

22.11.2024

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>
Aina	6 %	11 %	26 %
Yleensä	44 %	39 %	11 %
En koskaan	50 %	50 %	63 %
Yht.	100 %	100 %	100 %
N	34	38	35

Kuvio 11. Osallistun vanhempien kuulemiseen

Resurssien merkitys ja johtajien vaikuttamismahdollisuudet tuen toteutumisessa

Resurssit vaikuttavat olennaisesti siihen, miten tukea voidaan päiväkodissa toteuttaa. Etenkin rakenteellisen tuen järjestämisessä tarvitaan resursseja. Päiväkodin johtajilta kysyttiin, kokevatko he voivansa vaikuttaa yksikkönsä resursseihin. Pienempien kuntien päiväkodin johtajat kokevat selkeimmin voivansa vaikuttaa yksikkönsä tuen resursseihin, kun 32 % johtajista kokee voivansa vaikuttaa täysin, 68 % osittain ja kukaan ei koe, ettei voisi vaikuttaa ollenkaan. Pienimmissä kunnissa on käytössä myös eniten tukimuotoja.

Suurin osa myös keskisuurten (82 %) ja suurten (89 %) kuntien päiväkodin johtajista kokee kuitenkin voivansa vaikuttaa edes osittain yksikkönsä tuen resursseihin. Alle 10 prosenttia kokee, ettei pysty vaikuttamaan ollenkaan niihin. On selvää, että keskisuurissa ja suurissa kunnissa on enemmän yksiköitä ja enemmän lapsia, jolloin tarvitaan myös enemmän resursseja. Kuntien hallinnon koot myös kasvavat kunnan koon myötä, joten vaikuttaminen saattaa olla haastavampaa. Pienissä kunnissa saattaa olla vain yksi päiväkotitoiminta ja jotkut johtajat saattavat osittain työskennellä myös hallinnon puolella, jolloin vaikuttamismahdollisuudet ovat erilaiset.

”[Kunnassa] kolmiportainen tuki oli käytössä jo ennen muutosta. Resurssiin on panostettu paljon ja meillä on asiat hyvin. Tällä hetkellä huolettavaa, että säästöt iskevät ei-lakisääteisiin resursseihin, jolloin ne heijastuvat väistämättä myös erityisavustajaresurssiin. Omasta työpanoksestani tuen asioihin liittyen: minulla on siihen aikaa käytettävänä juuri niin paljon kuin lapsen etu vaatii. Meillä on niin ammattitaitoinen henkilöstö, että minun osuuteni tuen näkökulmasta on melko pieni.”
(Päiväkodin johtaja)

”Kuntien rahoitusta tulee lisätä, jotta varmistetaan jokaiselle lapselle tuki mahdollisimman oikea-aikaisesti ja oikeilla tukitoimenpiteillä. Ohjaus ja resurssit tulee tapahtua yhä vahvemmin normitettuna ja valtakunnan tasolta säädettyinä.” (Päiväkodin johtaja)

22.11.2024

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>
kyllä, täysin	32 %	10 %	6 %
Osittain	68 %	82 %	89 %
en	0 %	8 %	6 %
Yht.	100 %	100 %	100 %
N	34	39	36

Kuvio 12. Koetko voivasi vaikuttaa yksikkösi tuen resursseihin

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan rakenteelliset, pedagogiset ja hoidolliset tuen muodot. Koska rakenteellisen tuen muodot vaativat taloudellisia resursseja, kysyttiin päiväkodin johtajilta myös, saavatko lapset heille henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tukitoimet. Yli 90 prosenttia päiväkodin johtajista vastaa, että joko kaikki lapset tai lähes kaikki saavat vasuun kirjatut tukitoimet. Kukaan ei vastannut, että lapset eivät saisi ollenkaan kirjattuja tukitoimia. Keskisuurten kuntien päiväkodin johtajista 3 prosenttia ja suurten kuntien 8 prosenttia kuitenkin ilmoittaa, että lähes kukaan ei saa. Tämä on huolestuttavaa, koska jokaisen lapsen tulisi saada hänelle määritelty tuki.

	<i>alle 20000</i>	<i>20001–100000</i>	<i>yli 100000</i>
Kaikki lapset saavat	41 %	33 %	25 %
Lähes kaikki lapset saavat	59 %	59 %	67 %
Lähes kukaan ei saa	0 %	3 %	8 %
Kukaan ei saa	0 %	0 %	0 %
Yht.	100	100 %	100 %
N	34	39	36

Kuvio 13. Saavatko lapset heille henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tukitoimet.

22.11.2024

Jos tukitoimet eivät toteudu kaikille lapsille varhaiskasvatuussuunnitelmaan kirjatus mukaan kaikissa tilanteissa, selvitettiin, mikä siihen vaikuttaa. Päiväkodin johtajat saivat valita kysymykseen halutessaan useamman syyn. Yleisimmät syyt tuen toteutumattomuuteen ovat kelpoisen henkilöstön puute ja resurssipula (kuvio 14).

Etenkin yli 100 000 asukkaan kunnissa päiväkodin johtajista puolet vastaa, että syy tuen toteutumisen haasteisiin löytyy kelpoisen henkilöstön puutteesta sekä resurssipulasta. Myös henkilöstön vaihtuvuus nähdään sekä pienemmissä (33 %) että suurissa (38 %) kunnissa tuen toteutumista vaikeuttavana tekijänä. Keskiuurissa kunnissa korostuu vastausten mukaan edellä mainittujen lisäksi moniammatillisen yhteistyön puute, jota haasteena pitää 40 % keskiuurten kuntien päiväkodin johtajista. Keskiuurten kuntien päiväkodin johtajat ovat ilmoittaneet keskimäärin eniten syitä tuen toteuttamisen haasteille (2,3). Vastausmäärät eivät ole lukumäärällisesti suuria, joten vastaukset antanevat suuntaa, mutta eivät ole yleistettävissä.

”Kelpoisten ja osaavien erityisopettajien puuttuminen haastaa tuen prosessien läpiviemistä, tuen suunnittelua ja toteuttamista. Varhaiskasvatuksen opettajat eivät saa riittävästi tukea työhönsä. Myös kelpoisten opettajien puuttuminen on iso haaste; tuen tarpeita ei tunnisteta ja tuen tason ja muodon määrittely on ongelmallista. Pedagogisia keinoja ei erilaisiin tilanteisiin ei ole.” (Päiväkodin johtaja)

”Lapsen tuki ei toteudu tällä hetkellä, koska kelpoista henkilöstöä ei ole riittävästi. Kiertäviä, yksikötasoisia tai ryhmätasolla työtä tekeviä varhaiskasvatuksen erityisopettajia ei saada rekrytoitua. Lapsen tuen tarve saattaa jäädä myös tunnistamatta osaamisvajeen vuoksi. Toisaalta vaikka lapsen tuen tarve tunnistetaan ja prosessit aloitetaan heti, ei välttämättä tukea ole saatavilla. Erityisesti [tietyillä alueilla kunnassa], jossa lapsilla on paljon tuen tarpeita sekä ei- kelpoista henkilöstöä sekä täyttämättömiä rekryjä, nämä ongelmat kertaantuvat.” (Päiväkodin johtaja)

	alle 20000	20001–100000	yli 100000
Kelpoisen henkilöstön puute	38 %	47 %	50 %
Resurssipula	42 %	37 %	50 %
Henkilöstön vaihtuvuus	33 %	23 %	38 %
Puutteet varhaiskasvatuksen toimintakäytännöissä	33 %	30 %	13 %
Monialaisen/moniammatillisen yhteistyön puute tai toimimattomuus	21 %	40 %	9 %
Riittävän henkilöstön puute lapsiryhmässä	4 %	33 %	25 %

22.11.2024

Muu	13 %	17 %	13 %
Apuvälineiden puute	0 %	3 %	3 %
Syitä keskimäärin	1,83	2,30	2,00
Vastaajien lukumäärä	24	30	32

Kuvio 14. Syyt varhaiskasvatuksen tuen toteutumattomuudelle.

Myös päiväkodin johtajilta kysyttiin, aloitetaanko lapsen tuki jo ennen hallintopäätöksen voimaantuloa. Vastaukset ovat samansuuntaisia kuin varhaiskasvatuksen opettajilla. Pienten ja keskisuurten kaupunkien päiväkodin johtajat ilmoittavat, että heidän päiväkodeissaan jokaisen lapsen tuki aloitetaan ennen hallintopäätöksen astumista voimaan. Suurten kaupunkien päiväkodin johtajista 8 prosenttia vastasi, että lapset eivät saa tukea ennen hallintopäätöksen voimaantuloa.

Päiväkodin johtajilta kysyttiin heidän kokemuksiaan siitä, miten he näkevät tuen toteutuvan yleisesti yksikössään asteikolla hyvin, melko hyvin tai huonosti (kuvio 15). Tämän jälkeen he saivat valita, mitä tukimuotoja päiväkodissa on käytössä. Jos päiväkodin johtaja koki, että tuki toteutuu hyvin, heillä on keskimäärin käytössään 5,33 tuen muotoa. Jos taas päiväkodin johtaja koki, että tuki toteutuu melko hyvin, tukea annetaan keskimäärin 4,13 eri muodossa. Päiväkodin johtajan kokiessa tuen toteutumisen huonoksi käytössä oli myös vähiten tuen muotoja, keskimäärin 3,43. Kokemukset ja tuen muotojen määrä kulkevat käsi kädessä.

Jos päiväkodin johtajat kokevat, että tuki toteutuu huonosti, silloin vastauksissa korostuu, että käytössä ei ole niin paljon erityisopettajan antamaa opetusta tai mahdollisuutta pien- ja erityisryhmiin.

Tuen toteutumista hyväksi arvioivien päiväkodin johtajien vastauksissa näkyy, että tukimuotoja on käytössä koko skaalalla ja runsaammin. Yleisimpiä toimenpiteitä ovat avustaja lapsiryhmässä (93 %), erityisopettajan konsultaatio (90 %), kasvatushenkilöstön lisääminen (74 %) sekä osa-aikainen erityisopetus (62 %). Vaikuttaa siltä, että erityispedagogisen osaamisen määrä päiväkodissa on yhteydessä kokemukseen tuen toteutumisesta. Ei ole merkityksetöntä, kuinka paljon tukitoimia on käytettävissä ja millaisia ne ovat laadultaan.

	<i>hyvin</i>	<i>melko hyvin</i>	<i>huonosti</i>
Avustaja lapsiryhmässä	93 %	84 %	100 %
Erytisopettajan konsultaatio	90 %	89 %	57 %
Kasvatushenkilöstön määrän lisääminen	74 %	39 %	57 %

22.11.2024

Lasten määrän vähentäminen ryhmässä	55 %	51 %	29 %
Lapsikohtainen avustaja	55 %	49 %	43 %
Osa-aikainen erityisopetus (erityisopettaja ryhmässä säännöllisesti)	62 %	39 %	14 %
Integroidut lapsiryhmät	38 %	38 %	14 %
Erityisryhmät / pienennetyt ryhmät	38 %	13 %	29 %
Kokoaikainen erityisopettajan antama erityisopetus	19 %	10 %	0 %
Muu	10 %	2 %	0 %
Tuen muotoja keskimäärin käytössä	5,33	4,13	3,43

Kuvio 15. Päiväkodin johtajien kokemukset tuen toimenpiteistä ja niiden toteutumisesta.

Päiväkodin johtajien vastauksia erilaisten tukitoimien käyttöön verrattiin myös aiempaan kysymykseen tuen resursseihin vaikuttamisen kokemuksista (kuvio 16). Vertailusta käy ilmi, että jos johtaja kokee voivansa vaikuttaa tuen resursseihin, sitä enemmän tuen toimenpiteitä on käytössä. Jos johtaja kokee, että hän pystyy täysin vaikuttamaan tuen resursseihin, päiväkodissa on käytössä keskimäärin 5,12 tukitoimea. Jos johtaja kokee, että hän pystyy vaikuttamaan vain osittain, käytössä on keskimäärin 4,51 tukitoimea. Mikäli johtaja kokee tuen resursseihin vaikuttamisen mahdottomaksi, päiväkodissa on käytössä keskimäärin 3,20 tukitoimea.

Kun päiväkodin johtaja kokee vaikuttavansa tuen resursseihin, käytössä on enemmän tukimuotoa ja etenkin sellaisia, joihin tarvitaan resursseja. Lasta tuetaan suhteessa muihin kategorioihin enemmän erityisopettajan konsultaatiolla (94 %), kasvatushenkilöstön määrän lisäämisellä (82 %), lasten määrän vähentämisellä ryhmässä (65 %), integroiduilla lapsiryhmillä (47 %) sekä erityisryhmillä (35 %). Päiväkodin johtajan kokiessa vaikutusmahdollisuudet tuen resursseihin huonoiksi useimmiten lapsen tuki on avustaja ryhmässä (80 %), lapsikohtainen avustaja (60 %) tai erityisopettajan konsultaatio (60 %).

	<i>kyllä, täysin</i>	<i>osittain</i>	<i>en</i>
Avustaja lapsiryhmässä	88 %	89 %	80 %
Erityisopettajan konsultaatio	94 %	88 %	60 %

22.11.2024

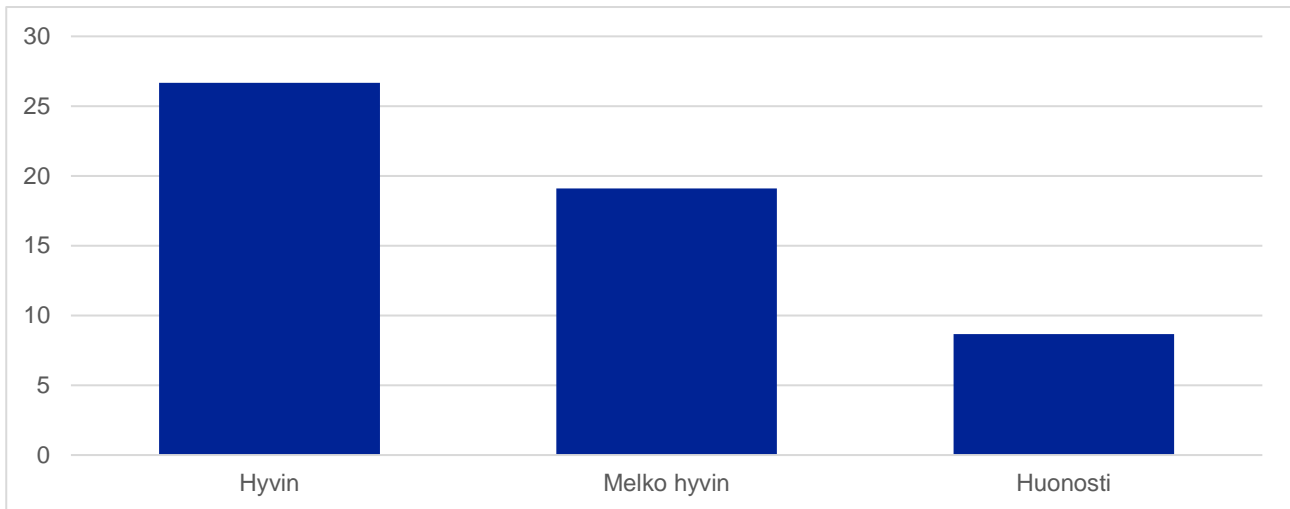
Kasvatushenkilöstön määrän lisääminen	82 %	49 %	40 %
Lasten määrän vähentäminen ryhmässä	65 %	50 %	20 %
Lapsikohtainen avustaja	41 %	52 %	60 %
Osa-aikainen erityisopetus (erityisopettaja ryhmässä säännöllisesti)	41 %	49 %	20 %
Integroidut lapsiryhmät	47 %	35 %	20 %
Erityisryhmät / pienennetyt ryhmät	35 %	22 %	20 %
Kokoaikainen erityisopettajan antama erityisopetus	6 %	15 %	0 %
Muu	12 %	3 %	0 %
Tuen muotoja keskimäärin käytössä	5,12	4,51	3,20

Kuvio 16. Päiväkodin johtajien kokemukset tukitoimista ja vaikutusmahdollisuuksista tuen resursseihin.

3.2.3.2 Päiväkodin johtajan työaikaressurssi tuen johtamisessa

Lisäksi haluttiin selvittää, paljonko päiväkodin johtajat käyttävät työajastaan prosentuaalisesti tuen johtamiseen. Tätä verrattiin siihen, kuinka hyvin johtajat kokevat, että tuki päiväkodissa toteutuu. Tuloksissa on nähtävissä, mitä enemmän työaika on käytettävissä tuen johtamiseen, sitä paremmin johtaja kokee tuen toteutuvan. Jos päiväkodin johtaja kokee tuen toteutuvan hyvin, työajasta käytetään keskimäärin 27 prosenttia tuen johtamiseen. Jos taas johtaja kokee tuen toteutuvan huonosti, aikaa on käytettävissä keskimäärin 8 prosenttia tuen johtamiseen työajasta. Tuen johtamiseen käytetyllä ajalla ja tuen toteutumisen kanssa on selvä yhteys toisiinsa.

22.11.2024

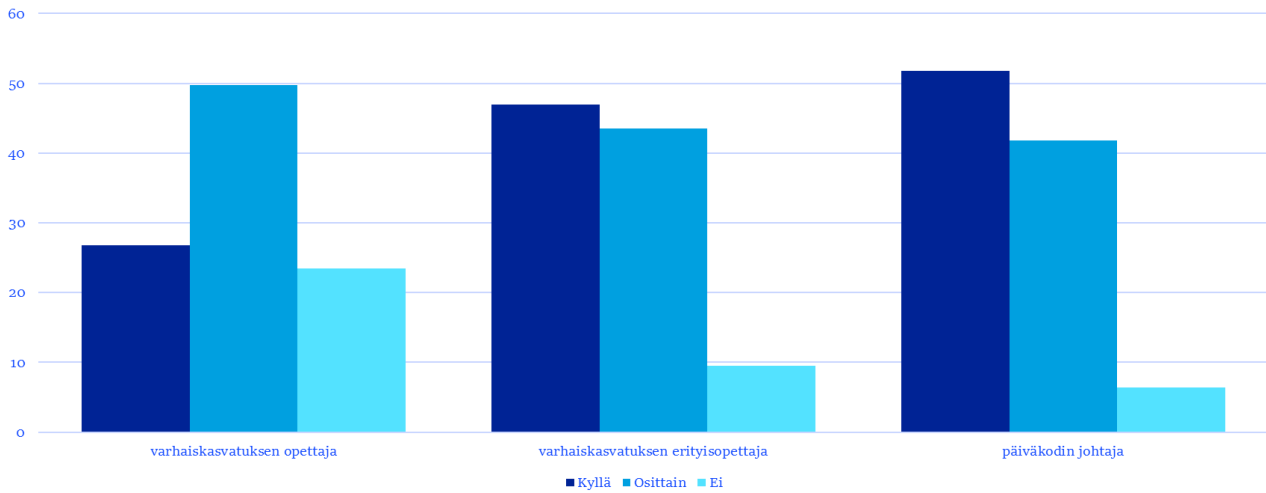
Kuvio 17. Työaikaa tuen johtamiseen vs. tuen toteutuminen %

3.2.4 Kaikille yhteiset kysymykset

Lopuksi kaikille vastaajille esitettiin kolme yhteistä kysymystä, jossa vastaajat arvioivat onko lapsen oikeus tukeen vahvistunut, tuen prosessi selkeytynyt ja tukeen liittyvä osaaminen vahvistunut. Suurin osa kaikista vastaajista kokee, että lapsen oikeus kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen on vahvistunut vähintään osittain. Päiväkodin johtajista 92 % kokee tuen vahvistuneen ainakin osittain. Varhaiskasvatuksen opettajat eivät koe yhtä vahvasti kuin johtajat ja erityisopettajat tuen vahvistuneen. Vaikka lapsen oikeuden tukeen koetaan vahvistuneen kaikissa vastaajaryhmissä, avovastauksissa kuitenkin todetaan, että tuki ei silti välttämättä toteudu arjessa yhtään sen paremmin.

"Lapsen oikeus tukeen on vahvistunut uuden lain myötä ja tuen järjestämisestä ja antamisesta on tehty läpinäkyvämpää ja velvoittavampaa, mutta tuki ei toteudu arjessa yhtään sen enempää tai paremmin kuin aiemmin. Päinvastoin jopa, uusi laki vie työntekijöiltä niin paljon resursseja kirjauksineen ja velvoitteineen, että tuen toteuttaminen koetaan taakkana, jota ei voida kantaa." (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

22.11.2024

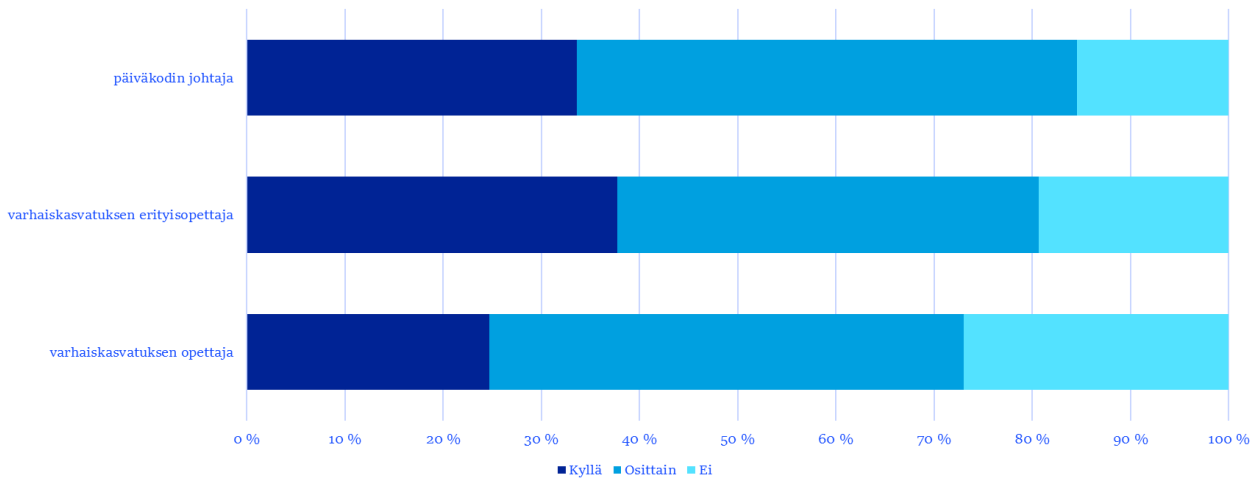
Kuvio 18. Mielestäni lapsen oikeus kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen on vahvistunut

Vastaajien kokemusten perusteella tuen järjestämisen prosessi on ainakin osittain selkeämpi. Selkeimpänä tuen prosessia pitävät varhaiskasvatuksen erityisopettajat (38 % kyllä-vastauksia). Päiväkodin johtajilla taas kyllä ja osittain vastausten määrä on yhdessä suurin (84 %). Varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tuen järjestämisen prosessin vähiten selkeäksi. Varhaiskasvatuksen opettajista neljännes kokee, että tuen prosessi ei ole selkeämpi kuin aiemmin. Avovastauksissa todetaan, että vaikka tuen prosessin koetaan selkiytyneen, epäselvyyttä on tuen tasojen eroissa ja niiden rajoilla.

*”Oklart var gränsen mellan allmänt och intensifierat stöd går. För vissa barn kan det allmänna stödet vara intensifierat. Detta beror helt på barnets behov.”
(Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)*

*”Lakiuudistus on vahvistanut ymmärrystä lapsen tukemisesta, mutta erityisopettajan antama tuki toteutuu pääsääntöisesti tiimin konsultaationa. Hallintopäätökset toivat runsaasti byrokratiaa ja näin lisäsi erityisopettajien ja hallinnon työmäärää. Lisäksi tuen tasojen määrittäminen on edelleen hankalaa, kun tuen tasot ovat epäselvät.”
(Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)*

22.11.2024

Kuvio 19. Mielestäni tuen järjestämisen prosessi on selkeämpi

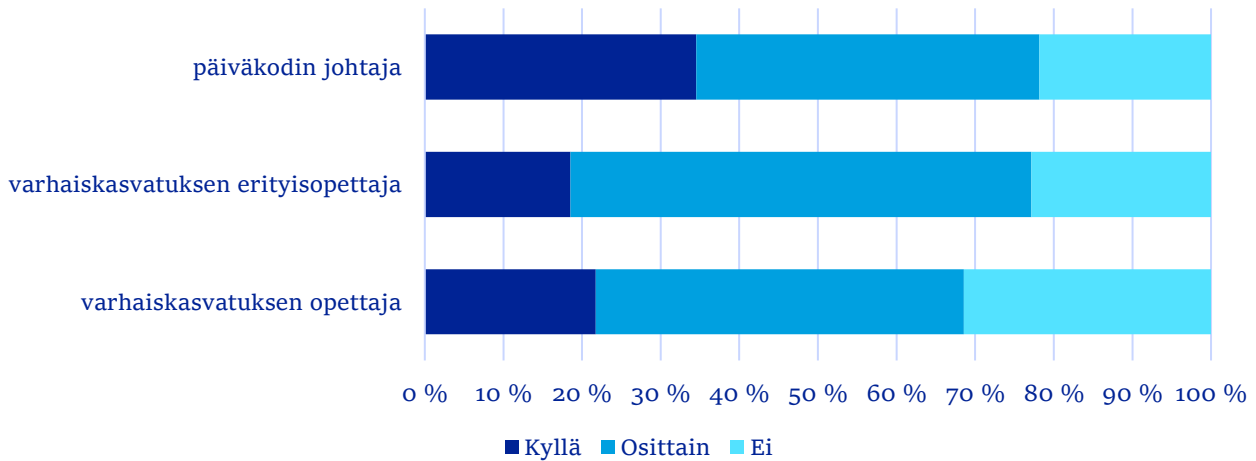
Viimeisenä vastaajat vastasivat, onko heidän näkemystensä perusteella tukeen liittyvä osaaminen vahvistunut. Päiväkodin johtajat olivat tämänkin kysymyksen osalta näkemyksiltään positiivisimpia. Heidän vastauksissaan 34 % johtajista näkee, että osaaminen on vahvistunut ja 44 % näkee, että osaaminen on osittain vahvistunut. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat taas kokevat vähiten (18 %), että osaaminen olisi täysin vahvistunut. Jos kyllä ja osittain vastaukset lasketaan yhteen, varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkemykset ovat samaa luokkaa kuin päiväkodin johtajien. Varhaiskasvatuksen opettajien näkemykset osaamisen vahvistumisesta ovat skeptisimpiä: 22 % vastaajista on sitä mieltä, että osaaminen on vahvistunut ja 46 % näkee, että osaaminen on vahvistunut osittain. Avovastauksissa nousee kuitenkin tarve täydennyskoulutukselle lain toimeenpanon tueksi sekä ylipäättään tukeen liittyvään osaamiseen.

”Vakan henkilöstön täydennyskoulutukseen pitäisi ehdottomasti kiinnittää enemmän huomiota. Siihen tarvitaan resursseja. Vain sitä kautta ammattitaitoa voidaan vahvistaa ja taata tasavertainen tuki kaikille lapsille.” (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Osaamisvajaeeseen vaikuttaa myös kelpoisen henkilöstön ja erityisesti opettajien puute, kuten avovastauksesta käy ilmi.

”Pedagoginen osaaminen heikkenee koko ajan varhaiskasvatuksessa, koska kouluttautunutta/osaavaa henkilöstöä on yhä vähemmän, Ryhmissä työskentelee opettajina jo lastenhoitajia ja lastenhoitajina henkilöitä, joilla ei ole mitään alan koulutusta eikä edes työkokemusta. Lisäksi henkilökunta on nopeammin vaihtuvaa myös kuntapuolella, sijaisia yhä enemmän ja arki ryhmissä rikkonaisempaa. Täten lain mukaan tuen toteutuminen arjessa on yhä vähäisempää.” (Varhaiskasvatuksen erityisopettaja)

22.11.2024

Kuvio 20. Mielestäni tukeen liittyvä osaaminen on vahvistunut

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntö toteutuu vaihtelevasti kunnissa ja kuntien sisälläkin. Lainsäädännön yhdenvertainen toteutuminen vaatisi lainsäädännön täsmentämistä ja vahvempaa resurssointia, jotta jokaisella lapsella olisi yhtä hyvät edellytykset saada tarvitsemaansa tukea. Seuraava lainaus tiivistää kyselyn vastaajien kokemuksia siitä, että varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntö ei takaa lapsille yhdenvertaisesti tukea.

"Kuntakohtaiset erot ovat järkyttävän suuret. Olen vaihtanut kuluvan vuoden aikana työskentelykuntaa, ja olen yllätynyt siitä, kuinka eri tasoista varhaiskasvatusta lapset saavat, ja kuinka eriarvoisessa asemassa lapset ovat tuen saamisen ja toteuttamisen näkökulmasta eri kunnissa. On täysin henkilöstöstä ja ylemmistä toimihenkilöistä kiinni, onko tuen asioihin tarvittavaa osaamista, mielenkiintoa ja ottautumista. Monet lapset jäävät resurssien puuttuessa tarvitsemastaan tuesta paitsi. Hallinnolliset päätökset ovat vain kulissia, todellisuus kentällä on aivan toinen tuen toteuttamisen suhteen. Tämän olen nähnyt sekä työntekijän että vanhemman näkökulmasta oman lapsen tuen tarpeiden tiimoilta. Varhaiskasvatuksen tuen laatu surettaa."
(Varhaiskasvatuksen opettaja)

Varhaiskasvatuksessa annettavia tuen muotoja ovat pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot. Pedagogisia tuen muotoja on hyvin tarjolla kaikilla tuen tasoilla. Rakenteellisen ja hoidollisen tuen muodot näyttävät lisääntyvän tehostetussa ja erityisessä tuessa yleiseen tukeen verrattuna, mutta vain vähän. Tuen muodoista (pedagoginen, rakenteellinen ja hoidollinen) tarjotaan lähes kaikilla tuen tasoilla keskimäärin noin kahta tuen muotoa: yleisessä tuessa 1,76, tehostetussa tuessa 1,98 ja erityisessä tuessa 2,19. Lainsäädännön mukaan yleinen tuki koostuu yksittäisistä tuen muodoista (monikko), kun tehostettu ja erityinen tuki koostuvat useista tuen muodoista. Näyttää siltä, että yksittäiset ja useat tuen muodot tuottavat lain tulkinnassa lähes saman määrän tukea.

22.11.2024

Tukitoimet ja toimintatavat vaihtelevat kunnittain ja toisaalta osassa kunnista tukitoimien, erityisesti rakenteellisen tuen, määrää rajoitetaan. Kategorinen tuen rajaaminen vaarantaa ja estää sen, että lapsen oikeus tarvitsemaansa tukeen voisi toteutua. Rakenteellisen tuen käytetyimmät toteutustavat näyttäisivät kyselyn perusteella olevan avustajaresurssi ja erityisopettajan konsultaatio. Avovastauksista käy ilmi, että opettajat kokisivat tarpeelliseksi myös ryhmäkoon pienennyksen ja erityisopettajan antaman edes osa-aikaisen erityisopetuksen. Lapsiryhmät kuitenkin täytetään toimintakauden alussa niin täyteen kuin laki vain sallii, jolloin ryhmäkoon pienennys ei ainakaan toimintakauden aikana ole mahdollista. Lakia siis tulkitaan siten, että laissa määritelty maksimi ryhmäkoko onkin minimi. Ryhmät tulisikin perustaa niin, että niihin jätetään toimintakauden alussa väljyyttä, jotta myös tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin pystytään heidän tarpeensa mukaan vastaamaan.

Erityisopettajan antaman erityisopetuksen esteenä on muun muassa se, että varhaiskasvatuksen erityisopettajien vastuulla on suuri määrä tukea tarvitsevia lapsia. Mitä useammalle lapselle erityisopettajan aika jakautuu, sitä vähemmän aikaa jää lapsikohtaisesti tukea toteuttaa. Avovastauksissa nostetaan esiin myös OAJ:n esitys erityisopettajamitoituksesta. Varhaiskasvatuksen erityisopettajista vastauksiin perustuen moni erityisopettaja kokee, että työaika ei riitä työtehtävien hoitamiseen. Tämä korostuu erityisesti suurissa kunnissa. Työajasta merkittävän siivun haukkaavat erilaiset kirjaamiseen liittyvät työtehtävät, kuten hallintopäätöksen valmistelu. Paikallisesti olisikin syytä tarkastella, ovatko tuen prosessit kunnossa ja miten niitä voisi kehittää vähemmän kuormittavaksi.

Resurssien riittämättömyys korostui kyselyyn vastanneiden avovastauksissa. Lapselle tulisi olla tarjolla juuri hänen kasvuaan ja oppimistaan tukevia toimia, eikä vain toimenpiteitä, joita sillä hetkellä sattuu olemaan saatavilla. Erityisen hälyttävää on, jos lapsen tarvitsemia tuen muotoja ja tukitoimia toimenpiteitä ei edes kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja hallintopäätöstä laadittaessa, koska niitä ei pystytä toteuttamaan. Kuntien resurssit tulee turvata, jotta varhaiskasvatus ja siellä lapsen tuki voidaan lain mukaisesti turvata ja varmistaa.

Kuntakokoon katsomatta varhaiskasvatuksessa podetaan pulaa kelpoisesta henkilökunnasta. Erityisesti pulaa on kelpoisuusehdot täyttävistä opettajista ja erityisopettajista. Se vaikeuttaa tuen toteuttamista ja toisaalta avovastausten perusteella pula erityisopettajista myös kuormittaa opettajia. Tilanne johtaa siihen, että erityisopetusta antavat myös muut kuin varhaiskasvatuksen erityisopettaja, vaikkei sen pitäisi olla mahdollista. Erityisopetusta voi antaa vain varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Muu henkilöstö antaa ja toteuttaa tukea muulla tavoin tehtävänsä ja koulutuksensa mukaan. Jotta tuki saadaan toimivaksi, tarvitaan lainsäädännön täsmentämisen lisäksi myös yliopistoihin riittävät koulutusmäärät opettajille ja erityisopettajille sekä kasvatustieteen koulutuksen suorittaneita johtajia, joiden tehtävänä on vastata myös varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta ja sen toteutumisesta. Johtajan sekä hänen koulutuksensa merkitys ja pedagogiikan johtamisen osaaminen korostuu etenkin päiväkodeissa, joissa on pulaa opettajista ja erityisopettajista.

Syytä on kiinnittää huomiota myös siihen, kuinka isoja kokonaisuuksia johtajilla on johdettavanaan, jotta heidän työaikansa riittää myös tuen johtamiseen. Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että käytettävissä oleva aika tuen johtamiseen on yhteydessä siihen, kuinka hyvin tuen koetaan päiväkodissa toteutuvan.

22.11.2024

Vaikka yhteisten kysymysten vastauksista ilmenee, että lapsen oikeus kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen koetaan vahvistuneen, tuen prosessin selkeytyneen ja osaamisenkin vahvistuneen, avovastaukset tuovat esiin toisenlaista näkökulmaa. Tuki ei uudistuksesta huolimatta välttämättä arjessa toteudu yhtään aiempaa paremmin. Hallintopäätösprosessi koetaan raskaaksi. erityisen turhauttavaksi koetaan, jos prosessi käydään läpi, mutta tuki jää niin sanotusti vain paperille eikä konkretisoidu arjen työhön lisäresursseina. Osaamisenkin koetaan vahvistuneen, mutta samaan aikaan todetaan, että nykyisessä henkilöstötilanteessa ja opettajapulassa pedagogisen osaamisen paikoin heikko taso estää tuen toteutumisen. Avovastauksissa nostetaan esiin myös tarve täydennyskoulutukselle.

4.1 OAJ:n esitys lainsäädännön täsmentämiseksi

Tuen taso	Yleinen tuki	Tehostettu tuki	Erityinen tuki
Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki	Aina arvioimassa tuen tarvetta ja suunnittelemassa annettavaa tukea	Aina arvioimassa tuen tarvetta ja suunnittelemassa annettavaa tukea	Aina arvioimassa tuen tarvetta ja suunnittelemassa annettavaa tukea
	Vähintään varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultointi	Vähintään varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama osa-aikainen erityisopetus	Kokoaikainen varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama erityisopetus
Tuen muodot	Aina pedagogisia tuen muotoja	Aina pedagogisia tuen muotoja	Aina pedagogisia tuen muotoja
	Tarvittaessa rakenteellisia tuen muotoja	Aina rakenteellisia tuen muotoja	Aina rakenteellisia tuen muotoja
	Tarvittaessa hoidollisia tuen muotoja	Tarvittaessa hoidollisia tuen muotoja	Tarvittaessa hoidollisia tuen muotoja
Erityisopettajamitoitus	Suhdelukuun ei lasketa pysyvästi ryhmissä työskenteleviä varhaiskasvatuksen erityisopettajia		
Varhaiskasvatus	1:100		
Esiopetus	1:50		

22.11.2024

Tuen arviointi vaatii erityispedagogista osaamista. Erityispedagogista osaamista ei ole ilman erityispedagogiikan asiantuntijaa eli varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Varhaiskasvatuksen painottaessa pedagogiikkaa on tämän näyttävä myös tukea tarvitsevien lasten kohdalla. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan erityispedagoginen osaaminen on lailla turvattava jokaisen lapsen tuen tarpeen arviointiin, suunniteluun ja tilanteeseen, jossa tukea muutetaan.

Päiväkodin lapsiryhmässä varhaiskasvatuksen opettajan johdolla toteutettava varhaiskasvatus on laadukasta perustoimintaa pitäen sisällään erilaiset pedagogiset ratkaisut. Jotta voidaan sanoa lapsen saavan tukea, tulee lapsiryhmän perushenkilöstön lisäksi toimintaan tuoda erityispedagogista osaamista. Yleiseen tukeen tulee kuulua vähintään erityisopettajan konsultaatiota. Tehostetun tuen tulee olla yleistä tukea selkeästi vahvempaa. Tehostettuun tukeen tulee säätää kuuluvaksi aina rakenteellisia tuen muotoja sekä vähintään osa-aikainen erityisopettajan antama opetus.

Erityinen tuki on vahvin tuen taso varhaiskasvatuksessa. Sitä annetaan, kun yleinen tai tehostettu tuki ei riitä tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi hänen toimintakykyään alentavasta oppimisen tai kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Se on kokoaikaista ja jatkuvaa. On selvää, että erityistä tukea tarvitseva lapsi tarvitsee vahvinta osaamista erityispedagogiikasta, jota on ainoastaan varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Erityiseen tukeen tulee säätää, että siihen kuuluu aina rakenteellisia tuen muotoja sekä kokoaikainen varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama opetus.

Lapsen oikeus pien- ja erityisryhmään on todettu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sekä tuen lainsäädäntöä koskevissa perusteluissa. Pelkkä kirjaus perusteluihin tämän osalta ei kuitenkaan riitä. Perustuslain 80 §:n mukaisesti yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää lailla. Lailla nimenomaisesti säätäminen edistää oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta. Koska pienryhmä ja erityisryhmä tarkoittaa muutosta lapsen oikeuteen omaan peruslapsiryhmään, on välttämätöntä, että siitä säädetään lain tasolla ja edellytetään asiasta muutoksenhakukelpoisen päätöksen tekemistä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrää tulee lisätä säätämällä varhaiskasvatuksen erityisopettajamitoituksesta, jotta lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tuki voidaan turvata. Toteutuakseen tämä vaatii, että varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen järjestäjällä ja tuottajalla on oltava vähintään yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja jokaista varhaiskasvatuksessa olevaa 100 lasta kohden. Tähän suhdeluun ei laskettaisi pysyvästi erityisryhmissä työskenteleviä varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Vain näin varmistetaan lasten yhdenvertaisuus riippumatta siitä, missä varhaiskasvatukseen osallistuu.

22.11.2024

5 Lähteet

HE 148/2021 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_148+2021.aspx

Finlex varhaiskasvatuslaki

SiVM 14/2021 vp

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutuminen 2023

1. Työpaikkasi kunta

kunta

2. Työnantaja

- kunta / kuntayhtymä
- yksityinen palveluntuottaja / yhdistys tms.

3. Työuran pituus varhaiskasvatuksessa

Ura vuosina

4. Oletko kelpoinen nykyiseen tehtävään?

- Kyllä
- En

5. Nykyinen tehtävä

- varhaiskasvatuksen opettaja
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- päiväkodin johtaja
- muu, mikä?
-

Varhaiskasvatuksen opettaja

6. Ryhmässäni on tukea tarvitsevia lapsia, ilmoita lukumäärät

yleinen tuki

tehostettu tuki

erityinen tuki

7. Työskentelen erityisryhmässä?

- Kyllä
- Ei

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja. Mitä tuen muotoja ryhmässäsi on käytössä eri tuen tasoilla?

8. Yleistä tukea tarvitsevat lapset saavat:

- pedagogisia
- rakenteellisia
- hoidollisia

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja. Mitä tuen muotoja ryhmässäsi on käytössä eri tuen tasoilla?

10. Tehostettua tukea tarvitsevat lapset saavat:

- pedagogisia
- rakenteellisia
- hoidollisia

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja. Mitä tuen muotoja ryhmässäsi on käytössä eri tuen tasoilla?

12. Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat:

- pedagogisia
- rakenteellisia
- hoidollisia

14. Onko työpaikassasi rajattu, montako rakenteellisen tuen muotoa yksi lapsi voi saada?

Kyllä, ilmoita tukimuotojen lukumäärä?

Ei

Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevat lapset on otettava huomioon joko henkilöstö- tai lapsimäärässä.

15. Onko käytössänne niin sanottuja kertoimia tukea tarvitsevalle lapselle?

Kyllä

Ei

Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevat lapset on otettava huomioon joko henkilöstö- tai lapsimäärässä.

16. Lapsimäärää pienennetty jollain muulla tavalla?

Kyllä, miten?

Ei

Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevat lapset on otettava huomioon joko henkilöstö- tai lapsimäärässä.

17. Ryhmään on lisätty henkilöstöä?

Kyllä

Ei

18. Ryhmään on lisätty

opettaja

varhaiskasvatuksen erityisopettaja

lastenhoitaja

avustaja

muu, mikä?

19. Kuka viime kädessä vastaa, mitä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tuesta kirjataan?

- Varhaiskasvatuksen opettaja
 - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
 - Päiväkodin johtaja
 - Joku muu?
-

20. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tuen tarpeen ja tukitoimenpiteiden arviointiin

- aina
- tarpeen mukaan
- ei osallistu

21. Kuka yksikössä antaa osa-aikaista erityisopetusta

- varhaiskasvatuksen opettaja
 - varhaiskasvatuksen erityisopettaja
 - joku muu, kuka?
-

22. Osallistun hallintopäätökseen liittyvään vanhempien / huoltajien kuulemiseen?

- Kyllä
- Ei

23. Lapsen tarvitsema tuki aloitetaan ennen hallintopäätöksen voimaantuloa

- kyllä
- ei

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

24. Toimin varhaiskasvatuksen erityisopettaja

- ryhmässä toimivana

- kiertävänä
 - resurssi
 - konsultoivana
 - muu, mikä?
-

25. Kuinka monta tukea tarvitsevaa (yleinen, tehostettu ja erityinen) lasta vastuulla

Tukea tarvitsevia lapsia vastuullasi yhteensä

26. Työtehtävistä

	Kyllä	En
Osallistun tukea tarvitsevien lasten vasukeskusteluihin	☐	☐
Vastaan tuen asioiden kirjaamisesta lapsen vasuun	☐	☐
Laadin esityksen hallintopäätökseksi	☐	☐
Osallistun hallintopäätökseen liittyvään	☐	☐
Osallistun vanhempien/huoltajien kuulemiseen	☐	☐
Työhöni kuuluu henkilöstön konsultointi	☐	☐
Työhöni kuuluu osa-aikaisen erityisopetuksen antaminen	☐	☐
Työhöni kuuluu kokoaikainen erityisopetuksen antaminen	☐	☐

27. Työajan jakautuminen prosentteina (oma arvio)

konsultointi

erityisopetus

asiakirjat

palaverit varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa

palaverit sidosryhmien/yhteistyötahojen kanssa

muuta

28. Jos vastasit edellisessä kysymyksessä tekeväsi muuta työtä, avaa mitä ja miten paljon.

29. Koen, että työaikani riittää työtehtäviini?

- Kyllä
- Melkein aina
- Ei

30. Kuka antaa osa-aikaista erityisopetusta?

	Aina	Melkein aina	Joskus	Ei koskaan
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	☐	☐	☐	☐
Varhaiskasvatuksen opettaja	☐	☐	☐	☐
Joku muu, kuka?	☐	☐	☐	☐

31. Kuka antaa koko-aikaista erityisopetusta?

	Aina	Melkein aina	Joskus	Ei koskaan
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	☐	☐	☐	☐
Varhaiskasvatuksen opettaja	☐	☐	☐	☐
Joku muu, kuka?	☐	☐	☐	☐

Päiväkodin johtaja

32. Mitä seuraavista toimenpiteistä toteutetaan päiväkodissasi osana lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukea? (voi valita useita)

- Erityisryhmät / pienennetyt ryhmät
 - Integroidut lapsiryhmät
 - Lasten määrän vähentäminen ryhmässä
 - Kasvatushenkilöstön määrän lisääminen
 - Erityisopettajan konsultaatio
 - Avustaja lapsiryhmässä
 - Lapsikohtainen avustaja
 - Osa-aikainen erityisopetus (erityisopettaja ryhmässä säännöllisesti)
 - Kokoaikainen erityisopettajan antama erityisopetus
 - Muu, mikä?
-

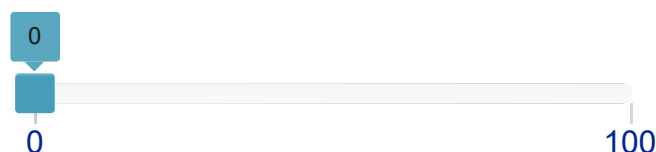
33. Mikä on roolisi lapsen tuen hallintopäätösprosessissa?

	Aina	Yleensä	En koskaan
Osallistun vanhempien kuulemiseen	☐	☐	☐
Teen hallintopäätöksen annettavasta tueta	☐	☐	☐

34. Koetko voitavasi vaikuttaa yksikkösi tuen resursseihin

- kyllä, täysin
- osittain
- en

35. Kuinka paljon työaika sinulla on käytettävänä tuen johtamiseen (prosentteina)

36. Saavatko lapset heille henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tukitoimet?

- Kaikki lapset saavat
 - Lähes kaikki lapset saavat
 - Lähes kukaan ei saa
 - Kukaan ei saa
 - Muu, mikä?
-

37. Jos lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittuja ja lapsen tarvitsemia tukitoimia ei ole pystytty järjestämään kaikille tarvitseville, miksi ei? (voi valita useita)

- Resurssipula
 - Riittävän henkilöstön puute lapsiryhmässä
 - Kelpoisen henkilöstön puute
 - Henkilöstön vaihtuvuus
 - Apuvälineiden puute
 - Puutteet varhaiskasvatuksen toimintakäytännöissä
 - Monialaisen/moniammatillisen yhteistyön puute tai toimimattomuus
 - Muu, mikä?
-

38. Lapsen tarvitsema tuki aloitetaan ennen hallintopäätöksen voimaantuloa

- kyllä
- ei

39. Kuinka yleisesti koet tuen toteutuvan yksikössäsi

- hyvin
- melko hyvin
- huonosti
- ei ollenkaan

Kaikille yhteiset

40. Mielestäni

	Kyllä	Osittain	Ei
lapsen oikeus kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen on vahvistunut	☐	☐	☐
tuen järjestämisen prosessi on selkeämpi	☐	☐	☐
tukeen liittyvä osaaminen on vahvistunut	☐	☐	☐

41. Mitä muuta haluat sanoa lapselle annettavasta tuesta.
